Maatalousjaosto keskiviikko 24.10.2018 klo 10:30 / HE 123/2018 vp / Asiantuntijapyyntö

kaisa.iso-sipila@eduskunta.fi

Asia: HE 123/2018 Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019, Riista- ja porotalous

Pyydettynä lausuntonaan Luonnonvarakeskus esittää seuraavan.

Riistatalous

Vuoden 2019 talousarvioesityksen luonnonvaratalouden politiikkasektorin yhteiskunnallisia vaikuttavuustavoitteita ovat riistatalouden osalta totutusti seuraavat: riistatalous vahvistuu ja sen hyvinvointivaikutukset lisääntyvät, alueellinen ja paikallinen osallistaminen lisääntyy suurpetopolitiikan suunnittelussa ja valmistelussa sekä suurpetojen aiheuttamat vahingot vähenevät. Näihin tavoitteisiin pääseminen heijastuu talousarvion painotuksissa. Esimerkkinä tästä on 300 000 euron myöntäminen Lukelle susitutkimukseen ja -seurantaan Länsi-Suomen ongelma-alueelle kohdentuvaksi. Lisäksi vaikuttavuustavoitteisiin on kirjattu, että luonnonvaratieto on ajantasaista ja yhteiskäyttöistä ja sitä hyödynnetään tehokkaasti luonnonvaratalouden ohjauksessa. Luonnonvarakeskuksen yhdessä riistakonsernin muiden toimijoiden kanssa luomat sähköiset järjestelmät, kuten riistakolmiot.fi, riistahavinnot.fi ja hirvitietojärjestelmä, ovat jo vahvasti tämän kirjauksen mukaisia.

Toiminnan seurannan tunnusluvuissa vuodelle 2019 riistasaaliin arvon odotetaan säilyvän ennallaan, metsästyspäivien lukumäärän kasvavan ja suurpetojen aiheuttamien vahinkojen vähenevän. Nämä ovat pikemminkin hyviä pyrkimyksiä ja tavoitteita kuin hallinnollisin päätöksin toteuttavia asioita. Luonnon eläinkannat ovat vuodesta toiseen melko ennustamattomasti vaihtelevia eikä niiden tiheyksiä ja kestäviä saalismääriä voida tarkasti ennustaa. Metsästyspäivien lukumäärästä huomattava osa kertyy pienriistan metsästyksestä (vesilinnustus, metsäkanalintujen metsästys), ja sen määrän kasvu on ollut tavoitteena useana vuonna siitä huolimatta, että tämän metsästyksen määrä on ollut vähenevä koko 2010-luvun. Sama pätee myös hirven metsästyksen ennustamiseen, saaliin arvoon ja metsästyksen määrään. Riistasaaliin arvon oletetaan talousarviossa säilyvän ennallaan, ja tämä on vahvasti hirvestä riippuvainen, sillä se on ylivoimaisesti tärkein laji liha-arvossa mitattuna. Hirvieläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen on vuodelle 2019 varattu 17 % enemmän rahaa kuin edellisenä vuonna. Vaikka hirvikantaa pyritään alueellisesti vähentämään, sen vaikutus vahinkokehitykseen on vaikea ennustaa. Joka tapauksessa hirvitiheyksien alentuminen tulee näkymään vahinkokehityksessä viiveellä. Toisaalta metsästyksen määrä vaikuttaa myös pyyntilupamaksujen kertymään.

Porotalouden edistäminen

Porotalouden edistämiseen on talousarviossa varattu sama rahamäärä kuin kahtena edellisenä vuonna. Huomattava osa tästä kuluu poroaitasopimusten mukaisten valtakunnan rajoilla sijaitsevien poroaitojen rakentamiseen ja kunnossapitoon, vähemmän neuvontatyön tukemiseen ja porotalouden koetoimintaan. Porotalouden harjoittaminen on nykyään entistä enemmän yrittäjämäistä. Porotalousalan neuvontatyö palvelee yrittäjien osaamisen ja liikkeenjohtotaidon kehittymistä niin tuotannon kuin taloudenkin alueilla. Tutkimuksissa on osoitettu, että

maatalousyritysten kannattavuuseroista merkittävä osa selittyy yrittäjien liikkeenjohtokyvyillä. Tulos on todennäköisesti yleistettävissä myös porotalousyrityksiin. Näin ollen neuvonta- ja kehittämistyön tukeminen palvelee yritysten kannattavuuden kehittämisen kautta myös elinkeinon jatkuvuustavoitetta.

Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Maasuurpetojen tappamina on viime vuosina löydetty noin 5 000 poroa vuodessa (5258 v. 2017). Suurin osa vahingoista on ollut ahmojen aiheuttamia. Määrällisesti suurimmat vahingot ovat olleet poronhoitoalueen pohjoisosassa Käsivarren, Näkkälän, ja Muotkatunturin paliskunnissa sekä poronhoitoalueen kaakkoisosassa Hossa-Irnin paliskunnassa. Vahingonkorvauksilla on suhteellisen suuri vaikutus porotalousyritysten talouteen. Porotalouden kannattavuuskirjanpidon mukaan yli 80 eloporon kokoisissa yrityksissä vahingonkorvauksia (peto- ja liikennevahingot) saatiin poronhoitovuonna 2015/2016 noin 5 400 euroa, mikä on noin 14 prosenttia porotalouden keskimääräisestä kokonaistuotosta. Suhteellisesti suurin merkitys vahingonkorvauksilla on poronhoitoalueen kaakkoisosan paliskunnissa, joissa korvausten osuus kokonaistuotosta on ollut yli kolmannes. Vahingonkorvausten merkitystä porotalouden kannattavuudelle kuvaa niiden suhde yrittäjätuloon. Korvausten suhde yrittäjätuloon vuonna 2015/2016 oli 43 prosenttia. Kaakkoisosan paliskunnissa korvaukset ovat olleet jopa yrittäjätuloa suuremmat.

Porovahinkojen korvausten taso on tärkeä porotalousyritysten kannattavuuden kannalta. Yritysten maksuvalmiuden kannalta on merkityksellistä, että mahdollisimman suuri osa vahingoista korvataan varsinaisen talousarvion puitteissa. Lisätalousarviosta maksettavat korvaukset tulevat myöhässä yritysten laskujen maksun kannalta. Viivästyminen aiheuttaa vähintäänkin maksujärjestelyjä, jotka todennäköisesti lisäävät kustannuksia.

Lausunnon vastuuvalmistelija/lisätietoja: erikoistutkija Pekka Helle, Luonnonvarakeskus, Luonnonvarat ja biotuotanto -yksikkö